

ICOMOS HÍRADÓ

a Magyar Nemzeti Bizottság közleményei

24 évfolyam - 4. szám

2016. augusztus hó

A TARTALOMBÓL

Kitüntetések 2016. augusztus 20-a alkalmából

46. Román András Műemlékvédelmi Nyári Egyetem, Síkfőkút - Beszámoló

CIVVIH Közép- és Kelet-Európai régiójának első ülése – Český Krumlov

Köztérmeújítási Nívódíjak 2016

Énlaka castellum, principia

TAGDÍJBEFIZETÉS 2017

2016. augusztus 18-án, a Pesti Vigadó dísztermében tartott ünnepségen került sor az államalapítás és államalapító Szent István királyunk emléke előtt tisztelgő nemzeti ünnepünk, augusztus 20-a alkalmából az állami kitüntetések és elismerések átadására. Lázár János Miniszterelnökséget vezető miniszter a

Magyar Érdemrend lovagkeresztje polgári tagozata

kitüntetést adta át

dr. Nagy Gergely

a Pannonterv Kft. ügyvezetője,
a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Építészmérnöki Kara Lakóépülettervezési
Tanszékének címzetes egyetemi docense részére

a hazai műemlékek, illetve az épített örökség megőrzése és méltó használata iránt elkötelezett, sokoldalú építészeti és műemlék-helyreállítási munkája, valamint értékes oktatói és társadalmi tevékenysége elismeréseként

és

Winkler Barnabás

Ybl Miklós-díjas építész, a HAP Tervezőiroda Kft. és a HAP Galéria ügyvezetője,
a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Építészmérnöki Karának címzetes egyetemi
tanára, a Magyar Építőművészek Szövetségének volt alelnöke részére

hazánk közelmúltban épült számos emblematikus épületét is magába foglaló, nagy jelentőségű tervezői életműve, valamint az építészeti örökség megóvása érdekében végzett sokrétű szervezői, továbbá jelentékeny szakmai közéleti tevékenysége elismeréseként

A kitüntetetteknek ezúton is szívből gratulálunk!

Helyreállítási feladatok - Társadalmi igények

Román András Műemlékvédelmi Nyári Egyetem
Síkfőkút, 2016. június 23 - 29

A hajdan volt nyári egyetemek egyik fontos célja volt, hogy a fiatal műemlékes kollégák megismerkedjenek egy aktuális műemlékvédelmi témával és lehetőséget kapjanak arra, hogy a szakma képviselőit és gondolataikat, gondolkodásukat is megismerjék. A fiatalok így örökölhették a szemléletet, a gondolatokat, beépültek a szervezetbe, miközben a műemlékvédelem sajátosságai és egységes szemlélete természetes nyelvükké vált. Míg eltűnik a hivatal, kivesznek a szakmai műhelyek - felbecsülhetetlen szakmai értéket képvisel a nyári egyetem őrlángja.

Kovács Erzsébet szakmai szervezésében, immár 46. alkalommal került megrendezésre ez az egész Európában is páratlan képzési sorozat. Újra a megszokott egyedi hangulatú környezetben, Síkfőkúton szervezte az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság a Román András Műemlékvédelmi Nyári Egyetemet. A „Helyreállítási feladatok - Társadalmi igények” címmel meghirdetett programsorozat aktualitását jól szemlélteti, hogy igen hamar lefoglalták az összes lehetséges helyet az érdeklődők. A helyi adottságok folytán a cca 40 fős résztvevői létszám kötött, de optimálisnak tekinthető, mert ez a kör adott igazi lehetőséget az előadások utáni vitákra, a programok utáni beszélgetésekre. A téma, a helyi kedvező adottságok idén is valódi szakmai közösségé formálták a résztvevők csoportját.

A műemlékvédelem soha nem kötött kategóriákról, fix ideákról szólt, hanem arról, hogy a tudományos feltárás-kutatás, a művészeti adottságok, a történeti, építészettörténeti összefüggések minél pontosabb megismerése után hogyan felelhet meg a megváltozott kor és környezet elvárásának. Az új funkcionális követelmények és a közösség valamint az egyén folyamatosan alakuló szemlélet változása mellett kell azt a harmonikus egyensúlyt megtalálni, ami a jövő közösségének is ugyanazt a kulturális értéket tudja forrásul szolgálni, amit később is ugyanúgy a saját múltbéli örökségének tekinthet. Erről a társadalmi változásról és az ebben rejlő lehetőségről és veszélyekről szólt az idei évben megrendezett Nyári Egyetem.

A hagyományos rendnek megfelelően az elméleti előadások nyitották a programot. Témafelvetések, az alaphang meghatározása, a társadalmi elvárások változása mögötti tendenciák körvonalazódtak az első blokkban. **Dévényi Tamás** a tudomány és a technikai fejlődés hatásáról tartott előadást. Érdekes összefüggésben mutatta meg, hogy a minden alapot jelentő szaktudás fejlődése hogyan igényli a technika fejlődését. Ugyanakkor ezzel elkerülhetetlen párhuzamos folyamat, ahogy a technika fejlődése háttérbe szorítja a szaktudást. A korszerű, gombnyomós technika más oldalról leegyszerűsített alaphelyzeteket szeret kezelni, ezért más oldalról a felületesség irányába mozdítja el a környezetet. A műszaki fejlődés, a műemlék-helyreállítás új lehetőségeként könnyen kerülhet – és kerül - a példaként felhozott bezdáni halászlé sorsára. Soha nem lehet azzá ami, ha más a bogrács, más a hal és más a tűz – még akkor sem, ha ettől eltekintve ugyanazt a receptet használják.

Leo Hendriks a holland kutató, építész az értékítélet változás szerepéről beszélt, ami minden szinten megjelenik. Szemléletes módon mutatta be, hogy ez mit jelent a kormányzás-állam, a régió-körzet esetében. A társadalmi-gazdasági érdekek különböző szintjeinek összehangolása megvalósíthatatlan a helyi civilek, a helyi közösség nélkül. Ha kialakulhat az eltérő szintek közötti egészséges kapcsolat, egymást kölcsönösen erősítő folyamat segítheti a legkedvezőbb megoldást. Az üres épület program bemutatása erre mutatott konkrét példát.

Hogy ugyanazt a megváltozott környezetet hogyan látja egy racionálisan gondolkodó, minden szempontból messziről érkezett szakember, azt **Pogácsa Zoltán**tól, a közgazdász – szociológustól hallhattuk. Most is bebizonyosodott, hogy műemlékvédelmi kérdésekről is csak teljes gazdasági összefüggések ismeretében érdemes beszélni. Viszont a pénz, a gazdaságosság kérdése sokkal összetettebb fogalom, mint ahogy azt mi műemlékesek gondolhatjuk. Nem plusz-mínusz kérdésszerű van szó, hanem a gazdasági elemző számára a forráslehetőség jelenti a hajtóerőt. A gazdaságosság, a forrás sem abszolút kategória, hanem a kedvező megtérülés előfeltétele. Az pedig a helyi közösség

szemléletétől függ, hogy ezek a fogalmak mihez és hogyan kötődnek! Az a gazdasági alapkérdés, hogy a helyi erő mit tud és céloz felvállalni és megmozgatni hosszú távú célja érdekében. A lobbizást nyugodtan tekinthetjük a passzív műemlékvédelem fontos részének. A gazdasági lobbizás a szemlélet térnyerését is jelenti.

A következő témakör az „Értékalapú helyreállítások 21. századi lehetőségei és kihívásai” gondolat köré szerveződött. **Tahi-Tóth Ilona** a társadalmi tulajdon és a magántulajdon eltérő érdekéből származó következményeket mutatta be az Andrássy úti épületek példáján. A magukra hagyott tulajdonosok könnyen lehetnek a szerencsétlenül szervezett privatizáció következményeinek áldozatai, akik esetenként az értékvédelemmel, a minőségvédelemmel magukra maradnak. Az önkormányzati, állami tulajdon az ingatlanfejlesztés eltérő érdekek által vezérelt értékrendje szerint mozdul. Közös, vagy vegyes tulajdon esetén a rövid távon érdekelt gondolkodásmód és a műemlékvédelem hosszú távú szemlélete között sokszorozódik a konfliktus, aminek egyértelműen a műemléki érték látja a kárát.

Szabadits Anita kert- és tájépítésként a változás szerepéről, az alkotói szubjektivitásról értekezett. A történeti kert esetében az egymásra rakódó korok, az állandóan változó és alakuló természeti környezet esetében ugyanazok a fogalmak más értelmezést kívánnak, mint egy épület esetében. Alapkérdés, hogy a kerthez fűződő viszony, az eredeti használók, a mai épület-kert kapcsolat és az alkotói szubjektum a tudományos megismerés után milyen szerepet játszik és játszhat egy folyamatosan alakuló természeti környezet kialakításában, ami természeténél fogva csak pillanatnyi meghatározó beavatkozás?

Kacs Kovics Fruzsina az építészet sok oldalát ismerte meg. Tervezőként, beruházóként, programgazdaként szerzett tapasztalatot. Ezzel a sokoldalú látásmóddal mutatta be az ingatlanfejlesztés és a műemlékvédelem kapcsolatát. Konkrét példákon ismertette a partnerség lehetőségeit. Az összehangolt fejlesztés segítségével jelenhetnek meg azok az új lehetőségek, amelyek a régi környezet számára is többletet nyújthatnak. Legfontosabb gondolata az volt, hogy ez az együttműködés, a partnerség már a program előkészítésénél, a projekt fejlesztésénél kell elkezdődjön. A diagnosztikától, a kutatástól az üzemeltetésig kell felépíteni a kölcsönös érdekeltségű kapcsolatot.

Az „Oktatás és valóság” címmel tartotta meg **Mezős Tamás** professzor az előadását. Az érték viszonylagosságát a „Mi az érték?” kérdés köré csoportosított gondolataival szemléltette. Tudjuk-e, hogy mitől függ az érték – továbbgondolva: hol van a műemléki érték, a műemlékvédelem határa? Ezzel kapcsolatos jogos kérdés, hogy kell-e legyen ilyen határ, vagy az objektivitás mellett a szubjektum kaphat-e nagyobb szerepet – ami már oktatással kapcsolatos kulturális kérdés.

Laszlovszky József régészként az örökséggel kapcsolatos értékítélet-változásról beszélt. A társadalom változásai, az azon belüli érdekcsoportok, csoportok kapcsolatait mutatta be. Előadása ennek ismeretében a ki képviseli a társadalmat - ki határozza meg az érték fogalmát kérdés körül mozgott. A társadalom a közös, látszó örökségi értéket tekinti értéknek. A láthatóvá válás folyamata hordozza magában a konfliktus lehetőségét, hiszen a szakemberek - a műemlékvédelem képviselői - pontosan ebben a fázisban kerülnek kapcsolatba a társadalom egyénileg érintett csoportjával.

Körmendy Imre az urbanista szerepét és felelősségét járta körül gondolataival. Alapgondolata, hogy nem csak a műemlék jelent értéket. A történeti településszövet egyedi épületérték nélkül is védendő, sőt a település megújulásának fontos forrásának is tekintendő. Ezen a szinten is mindennek az alapja a koncepció, az egységes szemlélet. Az új központok törvényszerűen gyengítik a történeti központokat, településrészeket. Település szinten is felvetődik, hogy a műemlékvédelem európai anyagelvűsége, a kiegészítés problémája épület és település esetében azonos módon, vagy eltérően jelenhet-e meg? A hely szelleme, a kor szelleme és az alkotó szelleme együtt jelentkezik környezetfejlesztéskor, ugyanakkor a fejlesztési, helyreállítási feladatokat a társadalmi igények szabályozzák.

A témakör lezárására az előadókkal szervezett kerekasztal beszélgetés az összefogás, az érdekérvényesítés és a koncepció - a koncepcionális programszervezés mellett foglalt állást.

A „Helyreállítási feladatok- társadalmi igények” témakör bevezető előadását **Tina Markušova** tartotta. „Aki fizet, annak lehet elvárása” -tól a „hány aranyfogat bír el egy száj” – így vezette végig gondolatait. Megfogadhatjuk tapasztalatát, miszerint a legjobb szabályozás sem pótolja a jó tervezőt. Nyomatékkal hívta fel a figyelmet Max Dvořák: A műemlékvédelem katekizmusa címmel 1905-ben megjelent tanulmányára, ahol a műemlékvédelem legtöbb mai elvi kérdéséről már olvashatunk gondolatokat, de magyar fordítás hiányában egyelőre sajnos még mindig csak németül. A gyakorlati helyzetelemzést folytatta a csehországi **Zdeněk Vácha** elméleti előadása, aki az alapfogalmak elemzését követően a magyar műemlékvédelem történetével kapcsolatban is érdekes gondolatokat vetett fel. Magyarországon a Kiegyezés előtti szemlélet folytatódott és vezetett el mai világához, míg Bécsben Riegel és Dvořák szellemisége erősödött fel. A kérdés a helyreállítás alapszemléletéről szól, vagyis melyik kort lehet előtérbe helyezni, lehet-e soha nem volt összefüggéseket megmutatni helyreállításkor?

A nyári egyetem egyik legnagyobb népszerűségnek örvendő programja minden évben a hallgatók fóruma. **Szilágyi Mária** a Csekonics-féle kisvasút helyreállításának lehetőségéről úgy beszélt, mint az ipari örökségben rejlő gazdasági és turisztikai regionális fejlesztési programról. **Sylvester Edina** azt a több évtizedig tartó egyéni elkötelezettségen alapuló tatai kert-helyreállítási programot mutatta be, ami végül települési programmá válhatott. **Csonka Zsófia** park-helyreállítási diplomatervét ismertette, ami talán újra ráirányítja a figyelmet Lipótmező értékeire. **Polyák Teodóra** Benevár maradványai kapcsán mutatta be a műemlékvédelem szolgálatába állítható korszerű eszközökben rejlő új lehetőségeket. **Robert Kiraly** a Szlovákiában lévő Máriássy kúria megmentéséről és a helyi polgármester meghatározó szerepvállalásáról beszélt. **Marina Svačova Sofrankova** a zsigrai templom melletti temető kapcsán mutatta be azt az érzéketlenséget, amit csak településszabályozás szintű rendezés során lehetett kezelni. **Hrabinska Alena** a kassai domonkos templom külső homlokzatán azonosított egyedi sgraffitto-ról értekezett. **Kocsis Andrea** Egyházasdengeleg temploma példáján láttatta, hogy helyreállítás után is maradhatnak elgondolkodtató elméleti kérdések. **Dagmar Gdovinova** a gótikus út kialakítása kapcsán bizonyította, hogy akkor is van lehetőség a helyreállításra, amikor már nincs remény – vagyis Henczko és Berdárka településeken a közösségét veszített templomok megújulását láthattuk.

Márton Ildikó a csíkszeredai középiskolások képzéséről beszélt, ami arról a hitről, kisugárzásról is szólt, amivel évek óta a 11. osztályos közösség gazdagodik. **Simon Mária** a műemlék modellezést, mint a közös megismerést, a közös alkotás örömét vezette fel, ami egy életre szóló helyi értékekhez való kötődést is ébreszt a középiskolásokban. **Urbán Erzsébet** 1945 utáni templom-építészetéről szóló előadása a műemlékvédelem szélesedő feladatait is szemléltette. **Dobos Albert** az egyén kisugárzásáról, lehetőségéről beszélt. Egy markáns egyéniség fellépése közösségeket mozgathat meg jó ügy érdekében. Az egyéni aktivitás, szerepvállalás közösségépítő, szemléletalakító erővé válhat a műemlékvédelem szolgálatára, a közösség javára. **Maksay Ádám** a tervszerűen előkészített helyreállítási programokat ismertette. Az erdélyi műemlékek megújulására előzetes mérlegelés alapján 50-60 helyreállítási terv készül, hogy a következő európai pénzügyi forrásciklus megnyílása idejére a legkedvezőbb és legfontosabb helyreállításokat segíthessék. **Bodó Péter** a civil mozgalmakban rejlő lehetőségről, azok értékalkotó és gazdaságélénkítő tevékenységéről szólt.

„Ihletet adó forrás, vagy bénító kötöttség, hazai és külföldi példák alapján” – volt az egyhetes program utolsó blokkjának a közös gondolata. **Visy Zsolt** és **Kondor Tamás** Énlaka programja a település tudományos, értő megújulását szemléltette. Több évtizedes építészeti, régészeti felmérő, gyűjtő munka során immár számos fiatal ismerhette meg Pécs egyeteméről a hely páratlan értékeit. A megújulás alapja az elnéptelenedésre hajló falu jövőképe, amihez a hely értékeinek feltárása, a helyiek partnerségének megnyerése társult. A program már régióban gondolkodik, több települést érintő értékmentő munkánál tart. A következő cél az iskola újraélesztése és oktatással, képzéssel való életre keltése.

Kmetyko János a lökösházi Vásárhelyi-Bréda kastély műemléki helyreállítását mutatta be, ami a településnek adott új lehetőséget, megújulási programot. **Gyórfy Zoltán** a debreceni Nagyerdőben lévő víztorony helyreállításáról, mint környezetalakító, programalkotó-alakító lehetőségről szólt. **Lassányi Gábor** és **Kocsány János** a Graphisoft park fejlesztési programját mutatta be. A tervszerű együttműködésnek köszönhető, hogy a régészet és a fejlesztés összehangoltan, programszerűen tudja segíteni egymást. A Graphisoft az értékőrzést, az értékállandóságot képviselve helyezte előtérbe a műemlék-helyreállítást az új építésével szemben. Tette ezt tudatosan, hogy egyetemi intézményének maga az épület is rangot adjon.

Börcsök Gizella a műemlék-helyreállítást a városfejlesztés lehetőségeként mutatta be Róma példája alapján. Az elhagyott ipari értékek barnamezős megújulásával Róma kiterjeszthette a turisztikailag túlterhelt belvárosának területét. Az ehhez kapcsolódó egyedi múzeumi program fantasztikus régi- új értékekkel gazdagította a történelmi várost.

Végül a teljes program levezetésére felkért elnök – e jelentés írója – tartott előadást arról, hogy a műemlék-helyreállítás egyáltalán nem ér véget az építési munkával. A budapesti Nagycsarnok több évtizeddel ezelőtti megújulása óta a pillanatnyi piaci követelményeknek megfelelően folyamatosan változik, alakul. A példa értékű állandó építész-fenntartó kapcsolat mellett folyamatosan jelen lévő műemléki értéképítőnek köszönhető, hogy az épület átalakulásai ellenére a mai napig őrzi frissességét, és eredeti értékeit.

A Nyári Egyetemnek állandó programja műemlék-helyreállítások helyszíni tanulmányozása is. Gyöngyösön az Orczy kastély Europa Nostra díjjal is elismert helyreállítását láthattuk. A tári templom korának figyelemre méltó helyreállítása volt. Ma lehet rá idegenül tekinteni, de míg a szakma a helyreállítás szemléletén vitatkozik, közössége szereti, gondolja templomát. Mátraverebélyen a Szentkút csodás példája a megbízó-tervező kiváló együttműködésének, a koncepció szerinti megújulásnak. Galyatetőn a szerénység, a gondolat és a hely szellemének összhangja vezetett egy nagyszerű kortárs megújuláshoz.

Egerben az Érseki palota tisztességes helyreállítását tanulmányozhattuk, a Gál pincészetben pedig láthattuk, hogy az érvényesülését megőrző helyi érték hogyan gazdagíthatja a környezetéhez alkalmazkodó kortárs építészeti világot – és viszont.

2016-ban is sokat kaphattunk a nyári egyetemtől. A szakmai színvonalról sokat elárul, amit itthon sem árt tudni: a Kassai Műemlékvédelmi Hivatal szakemberei a rendezvényt az évi kötelező szakmai továbbképzésük részének tekintik, ezért a hivatalos részvételüket kifejezetten ösztönzik.

Česky-Krumlovban érdeklődhettem a pozsonyi kollégáktól is, akik a lényegesen közelebbi kassaiakra irigykedve erősítették meg a Síkfőkúton tapasztaltak. Már csak az a kérdés maradt, hogy ha a hajdan tőlünk szerzett tapasztalatokkal napjainkban már lényegesen előttünk járó szlovák szakemberek a programban szakmai előrelépésük lehetőségét látják, akkor a magyar intézményes rend miatt nem használja ugyanezt ki?

A résztvevők szerencsésnek mondhatják magukat - a távol maradtak valamiről nagyon lemaradtak. Azzal a meggyőződéssel távozhattunk, hogy a változó szemléletű világtól függetlenül egyre több feladata és lehetősége van a műemlékvédelemnek és a kortárs építészetnek. Az értékek feltárása, megőrzése, közkinccsé tétele és az új igények és lehetőségek összehangolása sok szakterületet érintő aktuális felelős feladat. A megváltozott társadalomban a műemlékvédelemnek is kiterjedtebb

szemléletet és még több kérdéskört kell felvállalnia – csak kérdés, hogy kinek?

Az ICOMOS partnere hagyományosan a TIT Bugát Pál Egyesület volt. A program megszervezéséhez az NKA nyújtott értékes támogatást. Minden szervezőnek ezúton fejezzük ki köszönetünket.

Nagy Gergely
akit a megtisztelő elnöki feladatokkal bíztak meg

Átadásra kerültek a 2016. évi Köztérmegeújítási Nívódíjak

A Magyar Urbanisztikai Társaság (MUT) és az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Egyesület által közösen alapított díj, a Köztérmegeújítási Nívódíj 2016. évben 5 pályamunkát fogadott be.

A Díj átadásra 2016. augusztus 25-én került sor a XXI. Országos Főépítési Konferencián, Kecskeméten.

- A „lakóterületek közterei” kategóriában a Díjat **Budapest Főváros IV. Kerület Újpest Önkormányzata** kapta:

A Rózsavirág téren megvalósított lakótelepi köztér kiváló színvonalon mutatja meg, hogy nem csak a történelmi városok reprezentatív tereit, hanem a közelmúlt városépítésének előnytelen adottságú közterületeit is lehet és érdemes az ott élők szempontjai szerint vonzó közterületté alakítani.

- Dicséretet kapott, szintén a lakóterületek közterei kategóriában **Szarvas Város Önkormányzata**, a Kossuth Lajos utca és az Ó-templom környékének megeújításáért:

A város egyik hagyományos, központközeli lakóterületének fontos közintézményeket is tartalmazó mellékutcája a korszerű közterülettervezés eszköztárának logikus alkalmazásával, a történelmi adottságokhoz alkalmazva került felújításra.

- A „városi főtér” kategóriában a zsűri sem díjat, sem dicséretet nem adott ki.

- A zsűri különdíjat ítelt oda **Nagypáli Önkormányzatának**, a Nagypáli Csodái című, a település egészét behálózó közterrendszer megeújítási akciójára.

A Somogy megyei falu sokrétű eszköztárral, innovatív megoldásokkal varázsolt vonzó lakóhelyet magából, az egykori elnéptelenedő kistelepülésből. Ennek egyik összetevője volt a közterületi hálózat olyan megeújítása, ami vonzó az ott élő és odaköltözni vágyó kisgyermekes családok számára.

A pályázat célja többek között az értékörző településfejlesztési kultúra érvényesülésének és az új értékek teremtésének a hagyományos értékek megeőrzésével történő elősegítése. Emellett a kulturális örökség megeőrzése a lehetőségek kihasználása a települések történetiségének megeőrzésével, és az új környezetbe való hiteles integrálás is hangsúlyos, illetve a település helyi karakterének megeőrzése és mege mutatása a megeújuló közterületen.

Minden pályázónak gratulálunk a színvonalas munkájáért !

A CIVVIH Közép- és Kelet-Európai régiójának első üléséről

Český Krumlov, 2016. június 29 – július 3

A magyar alapítású Történelmi Települések Tudományos Nemzetközi Szakbizottsága - a CIVVIH, az ICOMOS legnépesebb szakbizottsága. A szervezet 2015-ös évi rendes ülésén megalakította a közép- és kelet-európai regionális bizottságát. A dél-amerikai, a mediterrán és az ázsiai régió már több éve külön is megtárgyalja területének és kultúrájával összefüggő egyedi szakmai kérdéseit. A CIVVIH hagyományoknak megfelelően Magyarországot itt is az alapítók között találjuk. A csoport vezetését a lengyel Danuta Kłosek-Kozłowska vállalta magára.

A közép- és kelet-európai csoport ülésének helyszíne a szintén alapító bizottság országa, Csehország volt. A szervezést Vlastislav Ouroda, a cseh ICOMOS ismert elnöke, az utóbbi hetekben kinevezett felelős cseh kultúrpolitikus vállalta magára. A fogadtatás, a szervezés, a gondoskodás magyar mércével is elismerést érdemel. Technikai oka volt, hogy Prágában volt a találkozó, itt csak a minisztériumi nyitófogadást tartották, amit a vasúti menetrend miatt kénytelenek voltunk kihagyni. A helyiek segítségével azonban így is sikerült (sajátos módon) utolérni a már úton lévő transzfer buszt. Ugyanis a tanácskozás helyszíne Český-Krumlov volt, ami három órai busz útra volt a fővárostól. A város gyönyörűen, de túlságosan is karbantartott települése Dél-Csehországnak, talán „A” – legjelentősebb történelmi települése.

Hivatalosan 2016. június 29 és július 3 között tartott a konferencia, de a szakmai részt igazán a kétnapos tanácskozás jelentette, július 2-a pedig a prágai visszaúttal egybekötött tanulmányúttal telt. A központi fekvésű Monasteri, a középkori eredetű kolostor adott helyet a rendezvénynek. Aki azt gondolta, hogy Kelet- Közép-Európa történelmi településeinek kérdései csak néhány ország érdeklődését váltja ki, igen nagyot tévedett. Európa belső területi határai mindig sok vitát váltottak ki, de hogy Ausztrália, Törökország, Izrael, Belgium, vagy akár Franciaország is fontosnak tartotta részvételét, az mindenképpen megerősítette, hogy a szervezetnek felelős szerepe van az európai, az európai kulturális gyökerű helyek műemlékvédelmében. Az európai műemlékvédelmi kérdések a világ minden táján felkeltik a figyelmet, sokszor a helyi egyedi problémákat is ehhez viszonyítva tárgyalják. A jelenlevő 15 ország képviselői és az érdeklődő helyi szakemberek együtt egy komoly, negyven fős konferenciának adták meg az alapját. Sajnos a tragikus isztambuli repülőtéri események miatt csak az egyik török résztvevő tudott megérkezni, de ő is csak jelentős késéssel csatlakozhatott a rendezvényhez.

A fogadó ország is nagy jelentőségű rendezvényként szervezte a konferenciát. A prágai minisztériumi fogadás után a város polgármestere, a cseh nemzeti örökségvédelmi intézet igazgatóhelyettese és természetesen a cseh ICOMOS minden ismert szakembere megjelent a konferencián, ahol Jozef Štulc, a nemzeti bizottság tiszteletbeli elnöke is aktív szerepet vállalt.

A konferencia meghirdetett témája itthon is aktuálisnak tekinthető. A történeti településeken a közterületek megújulása számos szakmai kérdést vet fel. Megváltozott a közterületek városi szerepe, a régi épületek alkotta térfalak (a mögöttes területekkel és funkciókkal) és az utcák-terekkel való kapcsolata. A kérdés tárgyalása arra is alkalmas volt, hogy felhívja a figyelmet, hogy a történeti települések egyre komplexebb, kiterjedtebb védelmi szemléletet kívánnak. Nem egyes épületek védelemének az összességét, nem csak a településszerkezet védelmét jelenti a történeti településvédelem, hanem a mai kornak megfelelő, a mai települési funkciót szolgáló közterület-megújulással kapcsolatban is jelentős feladatai vannak a műemlékvédelemnek. Elsődleges az alkalmas használat – funkció behatárolása, ami nem pusztán településvédelmi szakmai kérdés, hanem várospolitikai elképzeléssel is kell, hogy találkozzon. Az egységes burkolat, a burkolati textúra, az anyagválasztás jelentőségét leginkább a brüsszeli megújulás példáján láthattuk. A magyar résztvevők - Janotti Judit és Nagy Gergely - a Budai Vár és környezetének, forgalmi kapcsolatainak az átalakulását mutatta be. Az előadás során említésre, és pár szóval bemutatásra is került az ICOMOS-MUT Közterület megújítási Nívódíj, ami különös érdeklődést váltott ki.

Több előadás felhívta a figyelmet arra, hogy a közterületek megújulása a foghíjak beépítésével, a régi épületek funkcióváltásával is összefüggésben van. Más szempontból kezelték a kérdést, amikor a történeti település lakosságának a megszokott életéből vezetik le a turizmus lehetőségét. Egyre több aggasztó tünet jelentkezik a turizmus előtérbe kerülésével, sőt az u.n. fenntartható fejlődéstörténeti település-turizmus összefüggésében is kezd más értelmezést kapni. A gazdasági érvek alapján túlhajszolt turisztikai fejlesztésnek egyre több negatív hatása tűnik elő. Nem kívánt következmény a helyi kultúra háttérbe szorulása, ugyanis a helyiek kiszorulásával a turizmus által előtérbe kerülő világ alkalmatlan a szellemi és kulturális környezet biztosítására.

A konferencián bemutatták a Szentpétervári öbölben továbbépülő Gazprom felhőkarcoló építés újabb fejezetét, ami a Szentpétervári világörökségi területre van kedvezőtlen hatással. Vyborg esetében a finn és az orosz CIVVIH együttes fellépésének hatására a CIVVIH szükségesnek tartotta felhívni a figyelmet a helyi értékek védelmére. A sokkultúrájú történeti településen nincs szakember, aki a helyi értékeket összegyűjthetné, aki a védelemre érdemes városban a helyi beavatkozásokat, fejlesztéseket a műemlékvédelmi szakmai követelményeknek megfelelően oldhatná meg. Vyborg történeti településének védelme érdekében a jelenlévők nyilatkozatot fogadtak el.

<http://www.icomos.org/en/get-involved/inform-us/heritage-alert/current-alerts/7677-heritage-alert-historic-city-of-vyborg-russian-federation>

A közép- és kelet-európai bizottság ülései kétévenként kerülnek megrendezésre, váltakozó években a mediterrán regionális bizottság üléseivel. Eszerint a következő ülés 2018-ban lesz. Egyik legesélyesebb helyszínnek Budapest–Zsámbék vetődött fel. A javasolt téma „A történeti település és a helyi jelkép értékű műemlék kapcsolata és együttes fejlesztési lehetősége”. A program és a végleges helyszín kijelölése a feltételek alakulásának függvénye.

Július 3-a a hazautazás napja volt, ami alkalmat adott Prága belvárosának rövid felkeresésére. Mindent látni lehetett, amire a CIVVIH is egyre erőteljesebben hívja fel a figyelmet. A turizmus által felkapott helyeket olyan tömegben lepték el az elsősorban távol-keletről érkező turisták, hogy az ijesztő mennyiségű idegen mögött dísztletnek tűnik a helyi kultúra, az örökség. A gazdasági okokból túlhajszolt kulturális turizmus következményének hatására a kulturális jelző veszíti el először jelentése tartalmát, majd a helyiek is könnyen háttérbe szorulhatnak. Eddig csak Velencében gondolkodhattunk el ezen a kérdésen, de úgy látszik, hogy minket is egyre közelebről érint ez az egyáltalán nem lebecsülhető probléma.

Janotti Judit - Nagy Gergely

Énlaka castellum, principia 2016. augusztus 22-30.

Visy Zsolt, a PTE professor emeritusa, proszpekciós ásatást kezdeményezett Énlaka castellum principiájának még ismeretlen nyugati felében, hogy kiderüljön a principia basilica és a via principalis közötti terület nagysága, beépítettsége. A proszpekciós ásatás felelőse vezetője Dr. Sorin Coşis volt, aki a Visy Zsolttal közösen folytatandó kutatásra elnyerte az engedélyt.

Az ásatást az ásatók egyeztettek a csíkszeredai Csíki Székely Múzeummal, mint területileg illetékes múzeummal, és a múzeum javaslatára megállapodtak abban, hogy az előkerült leletek a korábbi énlaki kutatásokéhoz hasonlóan a székelykeresztúri Molnár István Múzeumba kerülnek. Az előkészítésben és a munka szervezésében részt vett Darvas Lóránt régész.

A korábbi ásatások, benne a principia feltárt részeinek pontos elhelyezkedésének meghatározásában Pánczél Szilamér (Maros Megyei Múzeum) és Szabó Máté (PTE) nyújtott értékes segítséget.

A szükséges egyeztetéseket Szávai Márton nyugdíjas helyi tanító folytatta le a tulajdonosokkal az ásatás megkezdése előtt.

A szükséges számítások elvégzése, a tervezett kutatóárok koordinátáinak kiszámítása után kitzérésre került a 32 m hosszú és 120 cm széles kutatóárok. Az ároktól északra alappont (0-pont) letűzése. A kutatóárok déli végpontjainak (A: Ny; B: K), ettől való bemérése. A relatív koordináták a következők:

	Y	X
A	-35.882	-25.550
B	-21.984	3.037

E pontok később bemért koordinátái a következők:

stereo 70-es vetület	Y	X
0-pont	509227.28	547659.85
A-pont	509199.43	547625.70
B-pont	509228.85	547637.73

Az árok teljes hosszában igen sok kő volt, köztük és mellettük római tégladarabok, egyéb kisebb leletek. A kutatóárok keleti, mintegy 5 méteres szakaszán sok kő feküdt. Ez egy fal omladékának bizonyult, és az ásatás folyamán sikerült is kibontani egy fal, feltehetően a principia basilicájának a nyugati zárófal-alapozását. Szélessége 120 cm. Az alapozásból 1-2 kősor maradt meg, köztük sárga agyag, kavicsok és föld. Az alapozás mélysége 70 cm (-2,18 m). Max. magassága 35-50 cm.

Az árok nyugatabbi részein ugyan sok kő került elő, de falat vagy falalapozást nem találtunk. Valószínű, hogy a principia szárnyépülete (ala) kőlapozásra emelt fakonstrukció volt. Erre utalhatnak az itt-ott előkerült paticsdarabok.

A kutatóárok nyugati végénél egy mintegy 3 m széles köves felület bontakozott ki a szántási szint alatt. A kövek ugyan nem alkotnak sík felületet, de mivel igen sok apró kő és tégladarab töltötte ki a nagyobb kövek között, útra lehetett következtetni. Iránya megfelel a castellum keresztútjának, a via principalisnak az irányával. Ez a feltevés be is igazolódott, mivel a köves felület keleti oldalán előkerült egy mélyebben fekvő sáv, amit egyenes vonalban lerakott kősor szegélyezett. A lelet minden bizonnyal az út víztelenítését szolgáló folyóka, amit az is alátámaszt, hogy benne egy cipőszög került elő.

A kutatóárokban került elő az 1. gödör, de annak csak déli keskeny sávja esett az árok területére. A 2. gödör inkább egy szélesebb és egy keskenyebb enyhe mélyedés a via principalis közelében.

Az előkerült leletek különböző edénytöredékek, firmamécses fenéktöredéke FO[RTIS] bélyeggel, tegula- és imbrex-töredékek, de egy hypocaustumos felülethez tartozó 5,5 cm vastag padlótegla darab is előkerült. A kutatóárok középrészén két malomkődarab feküdt a sárga agyag altalajon, a keleti kőomladékban pedig egy olyan, félhenger formájú kőtömb, amelyik valószínűleg oszlop része volt.

A kutatóárokban több helyen elértük 40-50 cm mélységben a sárga agyag altalajt.

Visy Zsolt

Felhívás a 2017-es tagdíj rendezésére

Kedves Tagtársaink!

Az ICOMOS párizsi központi iroda kérésének megfelelően ezúton is szeretnénk Önöket emlékeztetni, hogy a 2017. évi tagdíjakat idén ősszel kell rendezni,

a 2017. évi Tagdíjbefizetések határideje 2016. október 30.

Csak befizetett tagdíj után készítteti el a párizsi központunk az egyéni és intézményi/jogi tagok részére a 2017-es Nemzetközi ICOMOS Tagsági Kártyákat, ezért javasoljuk hogy lehetőség szerint mielőbb, de legkésőbb a megadott határidőig rendezzék jövő évi tagdíjukat hogy kártyáikat mielőbb kézhez vehessék.

Tagdíjak összege

Tagdíjaink tavaly óta nem változtak, a 3/2015 Közgyűlési határozat alapján 2016. január 1-től tagdíjaink az alábbi összegekben lettek megállapítva:

- Intézményi/jogi tagok részére 78.000 Ft/év
- Egyéni tagok részére 16.000 Ft /év
- Egyéni tagok 30 éves korig* (junior kategória) 8.000 Ft /év (50%-os kedvezmény)
*(a tagdíjbefizetésre vonatkozó évben betöltött 30-ik életév még junior kategória)
- Pártoló tagok részére 6.500 Ft/év

Befizetési határidő: A 2016-re vonatkozó tagdíjak befizetésének határideje: **2016. október 30.**

A befizetéseket elsősorban

- **közvetlen banki átutalással** javasoljuk rendezni az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Egyesület **OTP Banknál vezetett 11705008-20498803 számú számlájára,**

de természetesen továbbra is mód van

- sárga csekken történő befizetésre (**kérésre** postázzuk a csekket, kérjük ilyen irányú igényüket telefonon vagy írásban/e-mailen jelezzék Titkárságunknak!)

Mindkét esetben kérjük a **közlemény** rovatban feltüntetni a **tag/tagok nevét**, és hogy **2017-es tagdíj**.

A központi tagnyilvántartást is kezelő párizsi Gilles Nourissier központi adatbázisban szereplő, és tagsági kártyájuk kiállításához elengedhetetlen adatok naprakészen tartása miatt ezennel ismételten kérjük, és előre is köszönjük, hogy név, lakcím, e-mail-cím, telefonszám adataikban beállt változásokról haladéktalanul tájékoztassák a Titkárságot!

Együttműködésüket és figyelmességüket előre is köszönjük!

Keller Annamária és Béres-Pakulár Ibolya
ICOMOS Titkárság

BEHARANGOZÓ:

ÚJRATERVEZÉS Népi építészeti csinálunk?

XX. Népi Építészeti Tanácskozás
Békés, 2016. szeptember 22-24

A konferencián azt a falusi épített örökséget kívánjuk bemutatni, mely nem a kontinuos házfejlődés eredményeként jött létre, hanem építészek tervei alapján keletkezett. Reményeink szerint a tanácskozás előadásai közelebb viszik a szakmai közönséget népi építészeti és a mesterségesen előállított falusi építészeti lényegi különbségeinek megfogalmazásához. Bemutatásra kerülnek azok a felmérési gyakorlatok, melyek az építésztervezők segédletei lehetnek – kellenének, hogy legyenek, az oktatási intézmények felméréseiből való építkezés

A Tanácskozás részletes programja, jelentkezési lapja, valamint a rendezvénnyel kapcsolatos egyéb információk honlapunkon (www.icomos.hu) elérhetőek, illetve letölthetőek.

Kapcsolat és további információk:
telefon: +36/1/2254966,
email: nepiepiteszet@icomos.hu

**ICOMOS Híradó,
a Magyar Nemzeti Bizottság közleményei**

**Szerkesztőség: H-1014 Budapest, Táncsics Mihály utca 1
Levél cím: H-1535 Budapest, Pf. 721.**

Telefon: +36/1/2254966

E-mail: secretariat@icomos.hu

Honlap: www.icomos.hu

Kiadja az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága

Felelős kiadó: Dr. Fejérdy Tamás DLA

Szerkesztő: Keller Annamária

HU ISSN 2062-4964 (Nyomtatott)

HU ISSN 2062-4972 (Online)

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság tagságával járó előnyök:

- informáltság a műemlékvédelem hazai és nemzetközi híreiről, eseményeiről, pályázatairól, ösztöndíjairól, stb. az ICOMOS elektronikus körlevelek, az ICOMOS honlap (www.icomos.hu), az ICOMOS Híradó és az ICOMOS News/Nouvelles ICOMOS révén
- ingyenes belépésre jogosító tagsági kártya a világ legtöbb múzeumba, műemlékébe, romterületére
- az UNESCO/ICOMOS Dokumentációs Központjának szabad használata

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság pártoló Jogi tagja a Forster Gyula Nemzeti Örökséggazdálkodási és Szolgáltatási Központ, Budapest,